

Jaarplan 2026

V2-5.11.25

In het Jaarplan legt het bestuur de doelen vast die zij in 2026 voor de vereniging wil halen. Het Jaarplan komt voort uit het Beleidsplan 2025-2029, dat is vastgesteld door de Algemene Vergadering van Leden (AVL) in juni 2025.

Missie, Visie en Strategie

Heemschut beschermt het gebouwde en aangelegde culturele erfgoed van Nederland door het genereren van aandacht en het beïnvloeden van beleid. De vereniging zet zich in voor behoud, bescherming, voortgezet gebruik en hergebruik van erfgoed, met deskundigheid, onafhankelijkheid en maatschappelijke betrokkenheid als kernwaarden.

Erfgoed geeft betekenis aan onze leefomgeving, draagt bij aan duurzame ontwikkeling en verbindt mensen. Heemschut streeft naar een samenleving waarin erfgoed vanzelfsprekend wordt meegewogen bij keuzes over ruimte, identiteit en toekomst. Erfgoed is duurzaam en verdient een structurele plek in het debat over ruimtelijke ontwikkeling.

Heemschut richt zich in deze beleidsperiode op drie strategische pijlers:

1. Proactieve bescherming – Versterken van invloed op beleid, wetgeving en besluitvorming via kennisdeling, samenwerking, participatie en juridische inzet.
2. Verbinding & vernieuwing – Verbreden van het erfgoedbegrip, met aandacht voor jong, mobiel en immaterieel erfgoed, en samenwerking met burgers, Bondgenoten en overheden.
3. Versterking van de organisatie – Investeren in het vrijwilligersnetwerk, vergroten van zichtbaarheid, versterken van de financiële basis en moderniseren van communicatie.

1. Proactieve bescherming

Met het aannemen van een medewerker Omgevingswet en Participatie is in 2025 de stap gezet naar het genereren en begeleiden van meer inhoudelijke kennis om de invloed van Heemschut op beleid, wetgeving en besluitvorming te versterken.

Dit gebeurt via kennisdeling, samenwerking en participatie. De inzet richt zich niet zozeer op casussen maar meer op generieke ontwikkelingen, in het kader van het (inter)gemeentelijke, provinciale en landelijke omgevingsbeleid en het erfgoedbeleid.

De *kennisdeling* richt zich in het verzorgen van themabijeenkomsten en cursussen op maat.

In 2026 wordt daarbij in elk geval ingezet op:

- Vervolg/herhaal cursus Omgevingswet (oa voor de commissie Friesland)
- Themamiddag landschap
- Themamiddag immaterieel erfgoed of een deelaspect daarvan

Op basis van wensen en het signaleren van kansen zetten we in 2026 in op versterking van de *samenwerking* met lokale organisaties, zoals historische verenigingen en plaatselijke groeperingen, en het ondersteunen van commissies hierin om te komen tot agendering en beleidsbeïnvloeding van lokale en bovenlokale overheden.

In 2026 worden in elk geval twee projecten begeleid:

- De belangenbehartiging rond betere borging van erfgoedwaarden in het gebied de Langstraat (Heusden, Waalwijk, Geertruidenberg)
- Begeleiding van het agenderen van de noodzaak tot aanpak van de Stelling van Den Helder

Beide projecten monden uit in de publicatie van een brochure over dit onderwerp. Publicatie van goede voorbeelden van beleidsbeïnvloeding wordt gegenereerd.

Participatie, of wel de actieve deelname van burgers en burgerorganisaties aan debat rond erfgoedbescherming door overheden, wordt uitgerold met de Routegids Invloed op Erfgoed, die in 2026 het licht zal zien. Naar aanleiding hiervan worden cursussen georganiseerd om erfgoedhuizen te informeren, en volgens het 'train de trainer' model wordt dit project in het kader van FARO verder uitgerold onder de eigen achterban en die van de provinciale erfgoedhuizen.

Tenslotte wordt in 2026 ingezet op de intensivering van de beleidsbeïnvloeding door vrijwilligers en Bondgenoten actief te wijzen op hoe men kan inspelen op de nieuwgevormde gemeenteraden, colleges en op te stellen coalitieprogramma's.

We verkennen de mogelijkheid om op termijn te komen tot een databank met contactpersonen.

Casussen en meldingen

Naast de focus op het stimuleren van proactieve beschermingsactiviteiten- en methodieken blijft het adviseren rond en actievoeren bij meldingen een – helaas noodzakelijke – hoofddoelstelling van onze vereniging. De Omgevingswet brengt hierbij nieuwe uitdagingen met zich mee. Dit leidt tot vragen over werkwijzen bij planinitiatieven, borging in het omgevingsplan, via de omgevingsvisie en omgevingsverordeningen en nieuwe juridische vraagstukken.

We zetten in 2026 in op:

- Advisering vanuit het landelijk bureau van commissies en Bondgenoten
- Opbouw van jurisprudentie onder de Omgevingswet, daar waar we verwachten dat er jurisprudentie kan ontstaan die gunstig van invloed kan zijn op onze beschermingsdoelstelling.
- Ondersteuning en initiëren van publiciteit rond belangrijke casussen: gezien worden is belangrijk! In dit verband zal opnieuw een beroep worden gedaan op de commissies om nav de conclusies van de heidag hier sterker op in te zetten.

2. Verbinding & vernieuwing

Erfgoed is een breed begrip. Heemschut zet zich in voor de gebouwde en landschappelijke omgeving, door aandacht te genereren voor de bescherming en het behoud van erfgoedwaarden. Daarbij kan het gaan om landschappelijke structuren of gebieden, stads- en dorpsgezichten, complexen en objecten, maar ook het herplaatsen van monumentale architectuur gebonden kunst. We zetten hierbij al specifiek in op jong erfgoed (1965–1985) en monumentale kunst middels twee werkgroepen. In 2026 mondt de inzet rond Post65 uit in twee publicaties: Post65 Friesland en Post65 Groningen.

In 2026 verkennen we daarnaast:

- Samenwerking met organisaties rond immaterieel erfgoed en van beschermingsmethoden voor immaterieel erfgoed
- Bredere/betere ondersteuning van initiatieven rond mobiel erfgoed
- Aandacht voor waardevolle interieurs en interieuresembles, met inzet op landelijke erkenning en bescherming
- De verdieping van kennis rond het thema landschap.
- De versterking van de band tussen de werkgroep religieus erfgoed en de commissies. De werkgroep werkt aan een online Routegids, die in 2026 wordt gepubliceerd en beschikbaar is voor meerdere doelgroepen.

Indien daar enthousiasme voor is en vrijwilligers elkaar vinden om hierin tijd te investeren, werken we aan de samenstelling van werkgroepen op deze drie gebieden.

Bij al deze onderwerpen zoeken we de verbinding met actieve/betrokken burgers, Bondgenoten en overheden.

3. Versterking van de organisatie

Heemschut investeert in haar vrijwilligersnetwerk, zichtbaarheid, communicatie en financiële basis. In 2026 worden op deze vier punten een aantal activiteiten voortgezet dan wel nieuw geïnitieerd.

Scholing en begeleiding van nieuwe commissieleden

We geven voor nieuwe commissieleden een introductiemiddag op het landelijk bureau. Daarbij laten we nieuwe vrijwilligers van verschillende commissies ook met elkaar kennismaken.

We willen de secretarissendag, eventueel online, nieuw leven inblazen.

Investeren in het vrijwilligersnetwerk

We organiseren themamiddagen, brengen de FARO-Routegids invloed op Erfgoed uit, die zich vooral richt op het enthousiasmeren en informeren van burgers die nog niet veel ervaring hebben met ons werkveld, en we organiseren themamiddagen en cursus Omgevingswet op maat. We werken samen met Kunsten 92 aan het Erfgoedpamflet. Met Europa Nostra kijken we naar samenwerking in de Benelux en eventueel de deelstaat Nordrhein-Westfalen voor het opzetten van een Erfgoedhub. Dit om ook internationaal van elkaar te leren en elkaar te stimuleren/motiveren.

We organiseren een landelijke vrijwilligersdag ter waardering van het werk van onze vrijwilligers

We bedanken onze vrijwilligers met een presentje

Versterking van de samenwerking met Bondgenoten

We versterken de samenwerking met Bondgenoten door de proactieve aanpak daar waar het gaat om lokaal overstijgende thema's. We koppelen hen middels projecten en zorgen voor uitbreiding van het netwerk en meer bestendige werkrelaties.

We onderzoeken de organisatie van een Bondgenotendag. Als alternatief kijken we naar het opnieuw organiseren van een symposium, samen met landelijke erfgoedpartners als Menno van Coehoorn, De Hollandsche Molen en de Nederlandse Kastelen Stichting.

We onderzoeken m.b.t. het Huis van Hansje Dol de verdere vormen van gebruik, waarbij kostendekkendheid uitgangspunt is. Eerste aanspreekpunt is het Huizer Museum, m.b.t. beheer en onderhoud contacten we de Stichting Monumenten Bezit.

Plan is om twee keer per jaar een speciale digitale nieuwsbrief te maken voor onze Bondgenoten. Daarin brengen we o.a. informatie uit over de Routegidsen.

We brengen in 2026 twee boeken uit in samenwerking met De Nederlandse Vuurtoren Stichting en De Nederlandse Watertoren Stichting.

Ledenwerving via lokale acties en sociale media

We zetten opnieuw in op radioreclame voor de landelijke herkenbaarheid. Hoewel dit niet uitmondt in grote ledenaantallen vergroot dit onze naamsbekendheid.

We zetten ons beleid rond sociale media voort (linkedin-facebook en instagram)

In ons tijdschrift nemen we een ledenwerfkaart op.

We presenteren in 2026 de vernieuwde, meer toegankelijke website.

We zetten in op campagnes, in elk geval bij de Open Monumentendag, via leden en vrijwilligers. We faciliteren hen met wervingsmateriaal. We verwachten van de commissies een actieve inzet op werving; juist ook bij de ondersteuning door de commissies bij casussen, omdat daar dit vaak wordt vergeten, maar juist ook kansen biedt om nieuwe leden te werven.

Van onze commissie verwachten we de organisatie van excursies of andere bijeenkomsten om zo leden te binden en mogelijk nieuwe leden ook te werven.

Versteving van de financiële basis van de vereniging

We willen in 2026 een drie-daagse ledenreis organiseren met als onderwerp dat actievoeren voor erfgoed loont. We denken aan een reisje naar Kortrijk, via de Verbeke Foundation (herplaatst monumentaal Kunstwerk) en Brouwerij Feys in Aldergem (private herbestemming industrieel erfgoed). Inzet is om via deze reis potentiële grote donateurs en erflaters (leden) op informele wijze te interesseren voor schenken en nalaten.

We onderzoeken de mogelijkheid om bij de Vriendenloterij een meerjarige beneficiënt te worden om zo de basisfinanciering voor herplaatsing van kunstwerken door de Werkgroep Monumentale Kunst beter te borgen.

We plegen waar mogelijk actieve inzet op fondsen op naam, schenkingen en nalatenschappen als structurele bron van financiering. Dit door middel van het geven van voorlichting in een op een gesprek met belangstellenden voor de instelling van een fonds op naam.

Heemschut kijkt naar de governance van de vereniging.

Tot slot:

Dit jaarplan is opgesteld door het bestuur en geeft richting aan de veelheid van bestaande en nieuwe/specifieke taken die het landelijk bureau in 2026 op zich zal nemen. Heemschut is een ledenvereniging met vrijwilligers. De in het beleidsplan aangegeven prioriteiten zijn alleen te behalen dankzij en door de inzet van de vrijwilligers, niet alleen in het bestuur, maar vooral ook in de commissies en de werkgroepen. Het landelijk bureau stimuleert, faciliteert en coördineert initiatieven en projecten, maar is daarbij afhankelijk van de betrokkenheid en inzet van anderen.

Vastgesteld in de vergadering van het bestuur van november 2025 en behandeld in de Rvt vergadering van december 2025.